

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2692

Vragen van het lid **Bushoff** (PvdA) aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over *het toestaan dat raadsleden voor een gemeenschappelijke regeling werken* (ingezonden 23 maart 2023).

Antwoord van Minister **Bruins Slot** (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) (ontvangen 25 mei 2023).

Vraag 1

Kent u het bericht «PvdA'er moet gemeenteraad na negen jaar plots verlaten: «Raken veel ervaring kwijt. Een groot verlies»»¹ en de «Circulaire wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur»?²

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Hoe verhoudt het vertrek van het genoemde raadslid zich tot het door u gestelde dat de wetswijziging niet tot doel heeft de toegang tot democratische rechten te beperken en «dat iemand die raadslid is in Amsterdam, wel degelijk kan werken voor de vervoerregio Amsterdam, zij het dat hij als ambtenaar niet in een verantwoordingsrelatie ten opzichte van (een lid van) het gemeentebestuur van Amsterdam mag staan»?³

Antwoord 2

Het doel van de betreffende wettelijke bepaling – artikel 13 Gemeentewet – is het borgen van de zuivere verhoudingen tussen onder meer het bestuur en de volksvertegenwoordiging. Zonder wettelijke voorziening zou het voor kunnen komen dat iemand zowel raadslid is als op een bepaalde manier

¹ De Gelderlander, 15 februari 2023, «PvdA'er moet gemeenteraad na negen jaar plots verlaten: «Raken veel ervaring kwijt. Een groot verlies»» (<https://www.gelderlander.nl/nijmegen/pvdaer-moet-gemeenteraad-na-negen-jaar-plots-verlaten-raken-veel-ervaring-kwijt-een-groot-verlies~a9d639e2/>)

² Brief Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de gemeenten, de provincies, de waterschappen en de openbare lichamen Bonaire, Statia en Saba, 13 december 2022, «Circulaire wet bevorderen integriteit functioneren decentraal bestuur» (getekende-aanbiedingsbriefencirculairewetbevorderenintegriteitenfunctionerendecentraalbestuur_1_0.pdf (raadsleden.nl)).

³ Kamerstuk 35 546, nr. 6, pagina 13.

werkzaamheden verricht voor het college van dezelfde gemeente als ambtenaar, bijvoorbeeld vanuit een samenwerkingsverband. Op dat moment kunnen voor het raadslid de verhoudingen tussen het bestuur en de volksvertegenwoordiging door elkaar lopen en dat is onwenselijk in een gedualiseerd stelsel waarin beide organen onafhankelijk van elkaar functioneren. Een raadslid moet zijn werk onafhankelijk kunnen doen en het college kunnen aanspreken op diens functioneren. Dat is niet goed mogelijk wanneer dit raadslid in zijn of haar werk als ambtenaar opdrachten uitvoert van het college of leden van het college. Tegelijkertijd is met deze wetswijziging uitdrukkelijk niet beoogd het voor raadsleden onmogelijk te maken werkzaamheden te verrichten bij een samenwerkingsverband, zoals de vervoerregio Amsterdam. Dit blijft mogelijk, zolang het raadslid dit maar niet specifiek doet ten behoeve van bestuurders van de gemeente waar hij of zij tevens raadslid is.

Vraag 3

Hoe kan binnen een gemeenschappelijke regeling waarvoor een raadslid werkt gescheiden worden wat wel en niet werk ten behoeve van een specifieke gemeente is?

Antwoord 3

De Gemeentewet regelt sinds 1 januari jl. dat een raadslid die tevens ambtenaar is bij een gemeenschappelijke regeling, als ambtenaar niet werkzaam mag zijn ten behoeve van de gemeente waar hij of zij raadslid is. Dat betekent echter niet dat een raadslid nooit werkzaam kan zijn bij een gemeenschappelijke regeling waar de gemeente waar hij of zij raadslid is bij is aangesloten. Waar het om gaat is dat de werkzaamheden die het raadslid als ambtenaar verricht niet ten behoeve van de eigen gemeente zijn. Of daarvan sprake is in een concreet geval, hangt af van de precieze functie en het takenpakket van de ambtenaar. Het doel van de regeling is dat het betreffende raadslid het werk onafhankelijk kan doen van het gemeentebestuur van de gemeente waarin hij raadslid is.⁴ Hij moet met andere woorden niet ondergeschikt zijn aan (een lid van) het gemeentebestuur. Er is een grote variëteit aan gemeenschappelijke regelingen. Het aantal samenwerkende gemeenten, het takenpakket en de organisatie kunnen daarom sterk van elkaar verschillen. Een algeheel verbod voor raadsleden om werkzaam te zijn voor een gemeenschappelijke regeling waarin de gemeente participeert, zou daarom te ver voeren. Taken die gericht zijn op de gemeenschappelijke regeling als geheel en niet zijn uit te splitsen in werkzaamheden voor afzonderlijke deelnemende gemeenten, zijn onder het huidige wettelijk kader in de Gemeentewet niet problematisch, mits het raadslid daarbij niet onder directe aansturing van een bestuurder uit diens eigen gemeente staat. Dat geldt ook voor taken die specifiek gericht zijn op een van de andere gemeenten dan de gemeente waar de ambtenaar raadslid is. Als binnen een gemeenschappelijke regeling echter werkzaamheden zijn aan te wijzen die gericht zijn op afzonderlijke gemeenten, dan dient een ambtenaar die specifieke werkzaamheden niet te verrichten voor de gemeente waar hij of zij raadslid is.

Vraag 4

Deelt u de conclusie van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden en de Vereniging van Griffiers «dat alleen wanneer er sprake is van een directe hiërarchische relatie in de werkfunctie van het raadslid en het gemeentebestuur er een probleem kan ontstaan»?⁵ Zo ja, wat voegt de nieuwe wet dan toe ten opzichte van de oude situatie? Zo nee, waarom niet en hoe legt u de wet dan wel uit?

⁴ Kamerstuk 35 546, nr. 6, p. 13–14.

⁵ Nederlandse Vereniging voor Raadsleden, 13 maart 2023, «Raadslidmaatschap gaat vóór nevenfunctie» (www.raadsleden.nl/actueel/nieuws/raadslidmaatschap-gaat-voor-nevenfunctie#:~:text=Een%20raadslid%20die%20tevens%20ambtenaar,gemeente%20waar%20hij-%20raadslid%20is.).

Antwoord 4

Die conclusie deel ik niet volledig. Sinds 1 januari jl. staat expliciet in de Gemeentewet dat het verboden is als ambtenaar rechtstreeks werkzaamheden te verrichten ten behoeve van het gemeentebestuur waar iemand ook raadslid is, zoals bij een samenwerkingsverband het geval kan zijn. Vóór de wetswijziging bepaalde de wet al dat een raadslid niet in dienst van het gemeentebestuur of op een andere manier daaraan ondergeschikt mocht zijn. Met deze wijziging is in de wet verduidelijkt wanneer een raadslid wel en niet werkzaam kan zijn bij een samenwerkingsverband en wordt aangesloten bij de in veel gevallen reeds bestaande praktijk. Het criterium dat een raadslid als ambtenaar van een gemeenschappelijke regeling niet werkzaam mag zijn ten behoeve van de gemeente waar hij raadslid is, betreft een verduidelijkend criterium dat volgt uit de norm dat een raadslid niet werkzaam kan zijn onder de directe verantwoordelijkheid van een lid van het gemeentebestuur van de gemeente waar hij raadslid is. Ik ga in overleg met de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden en de Vereniging van Griffiers, om een eenduidige interpretatie en toepassing van het gewijzigde artikel 13 Gemeentewet te waarborgen.

Vraag 5

Zijn u meer signalen bekend van raadsleden die vanwege de Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur niet langer voor een gemeenschappelijke regeling mochten werken? Zo ja, welke signalen betreft dat?

Antwoord 5

Mijn ministerie heeft enkele vragen gekregen vanuit gemeenten over hoe de gewijzigde regeling voor onverenigbare betrekkingen in de Gemeentewet precies moet worden uitgelegd. Mij zijn echter niet meer concrete gevallen bekend van raadsleden die hun functie bij een gemeenschappelijke regeling hebben moeten neerleggen. Ik kan mij wel voorstellen dat de wetswijziging op dit punt ertoe heeft geleid dat een aantal raadsleden zijn werkzaamheden voor een gemeenschappelijke regeling heeft moeten aanpassen.

Vraag 6

Bent u bekend met de overweging dat een gemeente wel deze beperking oplegt aan gemeenteraadsleden maar niet aan commissieleden? Zo ja, waarom maken gemeenten dit verschil en wat is uw opvatting daarover?

Antwoord 6

Artikel 13 Gemeentewet ziet op de onverenigbare betrekkingen en beoogt de zuiverheid tussen de verschillende overheidslagen en -organen te waarborgen, waaronder die tussen het college en de raad. Commissieleden (niet zijnde raadsleden) vallen daar niet onder, omdat zij geen lid zijn van de raad en omdat zij werkzaamheden verrichten ter voorbereiding op de uiteindelijke besluitvorming door de raad zelf. Daarmee doet het loyaliteitsconflict dat een raadslid ervaart wanneer deze de eigen werkgever moet controleren zich minder snel voor. De raad bepaalt als instellend orgaan op welke manier hij een raadscommissie inricht en of hij sommige bepalingen uit de Gemeentewet al dan niet van overeenkomstige toepassing verklaart voor commissieleden. Het staat de raad dus vrij om te bepalen of de onverenigbare betrekkingen ook van toepassing zijn op commissieleden. Hierdoor kunnen er tussen gemeenten verschillen bestaan.

Vraag 7

Bent u bereid om te onderzoeken hoeveel raadsleden vanwege de genoemde wet niet langer lid van de gemeenteraad konden blijven en daarbij tevens in kaart brengen hoe de verhouding van dat raadslid als medewerker van een gemeenschappelijke regeling tot het gemeentebestuur was?

Antwoord 7

Op dit moment heb ik geen concrete plannen voor een dergelijk onderzoek. Wel blijf ik uiteraard alert op signalen vanuit de praktijk over de gevolgen die de wetswijziging met betrekking tot onverenigbare betrekkingen heeft in concrete gevallen. Hiertoe heeft mijn ministerie onder meer regelmatig contact met de VNG over dit onderwerp. Op basis van de signalen die ik tot

nog toe heb ontvangen, zie ik nog geen aanleiding voor een uitgebreid onderzoek.

Vraag 8

Kunt u aan de hand van duidelijke criteria en met behulp van concrete voorbeelden richtlijnen opstellen over wanneer een raadslid wel en wanneer niet voor een gemeenschappelijke regeling mag werken? Kunt u dit ook doen voor de leden van provinciale staten en de besturen van waterschappen?

Antwoord 8

Gelet op het antwoord op vraag 5 zijn mij op dit moment niet meer signalen bekend van lokale overheden waarbij de toepassing van deze wijziging een probleem is. Daarom houd ik de komende tijd in de gaten of de casuïstiek zich vaker zal voordoen. Dit doe ik in nauw overleg met de VNG. Daarnaast zal ik, zoals in het antwoord op vraag 4 aangegeven, in overleg gaan met de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden en de Vereniging van Griffiers om er zorg voor te dragen dat artikel 13 van de Gemeentewet eenduidig wordt geïnterpreteerd.

Vraag 9

Hoe kan worden voorkomen dat door de genoemde wet gemeenteraadsleden te veel beperkt worden om er een betrekking op na te houden of dat het politieke ambt te veel aan aantrekkelijkheid verliest omdat zij onnodig worden belemmerd terwijl zij een verenigbare functie bij een gemeenschappelijke regeling hebben?

Antwoord 9

De bepalingen over onverenigbare betrekkingen beogen de zuiverheid tussen de verschillende overheidslagen en -organen te waarborgen, waaronder die tussen het college en de raad. Hierbij is van belang dat een raadslid niet ondergeschikt is aan (een lid van) het gemeentebestuur. Deze omschrijving leidde in de praktijk tot onduidelijkheid. Met de wijziging van artikel 13 van de Gemeentewet is daarom beoogd meer helderheid te verschaffen over wat wel en niet mogelijk is. Daarbij is juist gekozen om geen onnodige belemmeringen te veroorzaken voor het raadslidmaatschap door geen absoluut verbod in te voeren.

Het raadslidmaatschap is een deeltijdfunctie en ik hecht er zeer aan dat het mogelijk en aantrekkelijk blijft om naast een baan actief te worden als volksvertegenwoordiger op lokaal niveau. Om die reden is ook nadrukkelijk niet gekozen voor een absoluut verbod voor raadsleden om werkzaam te zijn bij een gemeenschappelijke regeling waar de gemeente waar hij of zij raadslid is onder valt. De huidige regeling biedt meer ruimte voor maatwerk. Indien een ambtenaar bij een gemeenschappelijke regeling tevens raadslid is, is het raadzaam dat de betreffende ambtenaar hierover afspraken maakt met zijn of haar werkgever. In veel gevallen zal het niet noodzakelijk zijn om de werkzaamheden voor de gemeenschappelijke regeling volledig te beëindigen, maar kan ook aan de wettelijke regeling worden voldaan door het takenpakket te wijzigen of werkzaamheden op enige afstand van het dagelijks bestuur te organiseren.